

Πού πάμε;

Όλο και περισσότερο η κοινωνία προβληματίζεται για την συνολική πορεία της χώρας μας, τις προοπτικές ανάπτυξης της οικονομίας και της κοινωνίας μας, τις προοπτικές μιας καλύτερης ζωής. Επιπλέον έντονος προβληματισμός αναπτύσσεται στον χώρο της κεντροαριστεράς και ιδιαίτερα του ΠΑΣΟΚ για τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος για τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου της κεντροαριστεράς του τρόπου της κοινωνικοοικονομικής μας οργάνωσης και των πολιτικών κατευθύνσεών της. Τέλος η κοινωνική βάση του ΠΑΣΟΚ αναζητά απαντήσεις σε προβλήματα που αφορούν την πορεία, την οργάνωση και λειτουργία του ΠΑΣΟΚ, την σχέση του με την κοινωνία, τους όρους για να ξαναγίνει το κόμμα πρωτοπορεία των εξελίξεων.

Όλα αυτά τα ερωτήματα ζητούν απαντήσεις σε μια περίοδο ραγδαίων εξελίξεων στην Ευρώπη και στον διεθνή μας περίγυρο, μέσα σε μια προσπάθεια να ανταποκριθεί η κυβέρνηση, ο πολιτικός κόσμος, η οικονομία και η κοινωνία στις ανάγκες ανάκαμψης και στις επιταγές προσαρμογής στα νέα δεδομένα. Υπάρχει μια ευρύτερη πεποίθηση, ότι πολλά πρέπει ν' αλλάξουν πολλά μπορούν να βελτιωθούν.

Η δυσκολία έγκειται στο γεγονός ότι η συγκυρία σωρεύει σε όλα τα επίπεδα την ανάγκη λήψης σημαντικών αποφάσεων. Πρέπει συγχρόνως να ανατρέψουμε ό,τι μας δένει σε αναχρονιστικές δομές να προλάβουμε τις γρήγορες εξελίξεις ν' ανταποκριθούμε σε άμεσα ζητήματα που αφορούν την ανεργία, την υποβάθμιση της ζωής, τη φθορά της καθημερινότητας που δεν δείχνει προοπτικές για κάτι καλύτερο. Χρειάζεται μια συλλογική προσπάθεια και αποφασιστικότητα για συντονισμένες αποφάσεις σε όλα τα μέτωπα. Πρέπει να τις τολμήσουμε.

Η δυσκολία έγκειται ακόμα στο ότι πολλές αποφάσεις που θα διασφαλίσουν για τη χώρα μας και τους πολίτες της το αύριο συνδέονται και πρέπει να πραγματοποιηθούν με δεδομένες τις δυσχέρειες του σήμερα. Σημαίνουν βραχυπρόθεσμο πολιτικό κόστος. Η διστακτικότητα και η αναβολή επιδεινώνει τα κακώς κείμενα, αποπροσανατολίζει από τα σημαντικά. Πρέπει να το κατανοήσουμε για να μπορέσουμε όσο πιο γρήγορα και αποτελεσματικά να μπούμε στην νέα τροχιά.

Η τρίτη δυσκολία αφορά συγκεκριμένες ιδεολογικές αφετηρίες. Υπάρχει μια διάχυτη δυσαρέσκεια όλων έναντι όλων. Ξεκινά από τα πιο απτά καθημερινά ζητήματα όπως δουλειά, ποιότητα ζωής, ανάγκες παιδιών, καθημερινές τριβές με όποιον και ό,τι αναγκάζεσαι να έρθεις σε επαφή και φθάνει μέχρι τους πολιτικούς, την οικονομική εξουσία, την κοινωνία, τις ξένες δυνάμεις, τις προοπτικές του αύριο.

Υπάρχει μια ευπρόσδεκτη πολυφωνία αλλά συγχρόνως και σύγχυση για το τί επιδιώκουμε και κυρίως με τι μέσα και με ποιό τρόπο θα πετύχουμε κάποιους στόχους ευρύτερης αποδοχής, όπως π.χ. μια κοινωνία δημοκρατίας, ελευθερίας, κοινωνικής δικαιοσύνης, μια κοινωνία που θα διανοίγει όλο και περισσότερες δυνατότητες για τους πολίτες της, μια Ελλάδα ισχυρή.

Κάποτε οι κοινωνικοί στόχοι μπορούσαν να δημιουργήσουν εύκολα κοινωνικό ρεύμα πολιτική δυναμική. Κάποτε η καθοδήγηση της ηγεσίας ή του κόμματος αρκούσε να σφυρηλατήσει την ιδεολογία την κοινωνική και πολιτική συνοχή.

Σήμερα αυτό είναι δύσκολο ακόμη και εκεί που διαπιστώνεται μια ευρύτερη αποδοχή για τους στόχους της καθημερινής μας ζωής ή τα οράματά μας για το αύριο.

Κι' αυτό γιατί σε μεγάλο βαθμό υπάρχει μια αναντιστοιχία μεταξύ των στόχων και των μέσων που κινητοποιούμε για να τους επιτύχουμε. Πρόκειται κυρίως για ένα πλέγμα αντιλήψεων που πάνω τους βασίστηκε για δεκαετίες η πολιτική εξέλιξη και η κοινωνική λειτουργία της χώρας μας.

Αντιλήψεις που σήμερα έχουν εξαντλήσει τα όρια αποτελεσματικότητάς τους μπροστά στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας μας μπροστά σε νέα προβλήματα και σε διαρκώς εξελισσόμενες καταστάσεις στην κοινωνία, στην οικονομία, στο διεθνές μας περιβάλλον.

- Πρόκειται για τις αντιλήψεις εκείνες που μας θέλουν ανάδελφο έθνος, νησίδα μοναξιάς, χώρα άμυνας και εσωστρέφειας.
- Πρόκειται για τις αντιλήψεις εκείνες που τροφοδοτούν το πελατειακό κράτος, την πελατειακή σχέση, την συναλλαγή, την ελαστική ηθική.
- Πρόκειται για τις αντιλήψεις της "κλειστής κοινωνίας" είτε πρόκειται για την ελληνική κοινωνία στο σύνολό της

είτε πρόκειται για υποσύνολα είτε πρόκειται για το κόμμα.

- Πρόκειται για τις αντιλήψεις που μετατρέπουν την "αδύναμη κοινωνία" σε άλλοθι για να εμφανίζονται κάποιοι ως σωτήρες, πάτρωνες ή εργατοπατέρες, διεκδικητές της νομής της εξουσίας.
- Πρόκειται τέλος για τις αντιλήψεις της συγκεντρωτικής εξουσίας, του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού σε όλα τα επίπεδα εξουσίας.

Θα επικεντρωθώ σε πέντε ζητήματα κλειδιά που πρέπει ν' αποτελέσουν το ξεκίνημα μιας συλλογικής προσπάθειας.

1. Υπάρχει μια ευρύτατη "αμυντική" στάση και αντίληψη για την αντιμετώπιση των σχέσεων της Ελλάδας με τον διεθνή της περίγυρο. Αναδεικνύεται έτσι ως σημαντικό ό,τι μας απειλεί ενώ υποβαθμίζεται εκείνο που μπορεί ν' αντισταθμίσει την απειλή να προάγει την Ελλάδα και την οικονομία της. Για όσους επιπλέον αναζητούν ρίζες και διδάγματα από την σοσιαλιστική παράδοση οι αγώνες που καταξιώθηκαν σε "εθνικό" επίπεδο τους οδηγεί σε ανάλογες εθνικές αντιλήψεις για την αντιμετώπιση του σήμερα.

Η πρώτη αντίληψη είναι λανθασμένη η δεύτερη ξεπερασμένη. Πρέπει να τις αντιστρέψουμε, να μετατρέψουμε την αμυντική στάση σε δημιουργική αντίληψη νέων ευκαιριών, νέων ειρηνικών δυνατοτήτων και οικονομικών πρωτοβουλιών μέσα κι έξω από την Ευρώπη. Να αναζητήσουμε διεξόδους σε διεθνικό επίπεδο για προβλήματα που γεννιούνται από την διαπλοκή των διεθνών σχέσεων. Να αναζητήσουμε τακτικές και στρατηγικές μέσα στους διεθνείς οργανισμούς στους οποίους ανήκουμε, να δούμε τι μπορούμε από κοινού να προωθήσουμε. Για μια τέτοια μεταλλαγή δεν αρκεί η πολιτική βούληση των ηγεσιών. Πρέπει και η κοινωνία να βοηθά και να πιέζει σ' αυτή την κατεύθυνση. Είναι ευθύνη όλων μας.

2. Υπάρχει μια μακροχρόνια οικονομική κρίση τα τελευταία χρόνια στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο Ανατολής και Δύσης. Όσον αφορά εμάς θίγει τα λαϊκά στρώματα, τους μισθωτούς, τους αγρότες και τους μικρομεσαίους. Η Ν.Δ. επεδίωξε να βάλλει τις βάσεις για μια κοινωνία των 2/3. Οι παραδοσιακές δομές της οικονομίας, το πελατειακό σύστημα και η παραοικονομία βοήθησαν σ' αυτό ενώ δυσχεραίνουν κάθε προσπάθεια ανατροπής της. Φιλολαϊκές πολιτικές του χθές αποδεικνύουν τις αντιλαϊκές τους επιπτώσεις σήμερα.

Η ανάκαμψη καθυστερεί αναπόφευκτα. Η συζήτηση για την οικονομία και τις προοπτικές εξελίσσεται με ταμπέλες και μικροπολιτικά συμφέροντα για το σήμερα ή για τη νομή της εξουσίας. Χρειαζόμαστε περισσότερο συζήτηση και ενημέρωση για να καταδείξουμε ποιούς εξυπηρετεί η μια ή άλλη πολιτική. Χρειαζόμαστε επίγνωση ότι η μεταλλαγή των δομών της παραγωγής και της οικονομίας είναι σ' όλες τις χώρες κι όχι μόνο εδώ μια επίπονη διεργασία. Κι ακόμα ότι η δημαγωγία ανθεί στους δύσκολους καιρούς.

Στόχος μας να μπουν οι βάσεις για μια αυτοτροφοδοτούμενη οικονομία, να δημιουργήσουμε μια νέα πραγματικότητα ευκαιριών και δυνατοτήτων, ένα άλλο κλίμα για την ανάπτυξη δράσης μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων.

Νέες θέσεις εργασίας προϋποθέτουν νέες επενδύσεις ή αναδιάρθρωση πολλών από τις υπάρχουσες. Η απασχόληση σήμερα προϋποθέτει ολοκληρωμένη στρατηγική και σχεδιασμό, χρειάζεται τον κοινωνικό διάλογο και την συνεννόηση των εταίρων την συμβολή της πολιτείας στην μετεκπαίδευση και κατάρτιση των εργαζομένων. Χρειάζεται χρόνος. Όποιος το αμφισβητεί δημαγωγεί.

Η κυβερνητική πολιτική βρίσκεται στην σωστή κατεύθυνση. Χρειάζεται ωστόσο περισσότερο συντονισμός αποφασιστικότητα και ενημέρωση για τους πολιτικούς μας στόχους.

3. Όλοι μιλάνε για κρίση του πολιτικού συστήματος. Η απάντηση δεν είναι η αποχώρηση των πολιτών από τα δημόσια πράγματα. Η μη συμμετοχή επιδεινώνει την κρίση επιτρέπει να επικυριαρχούν ή να ωφελούνται όσοι επιδιώκουν την κρίση του πολιτικού συστήματος, την χλεύη της ηθικής, την αποσάθρωση των αξιών.

Η πολιτική συζήτηση επικυριαρχείται από τις δελφινολογίες στο ένα ή το άλλο κόμμα από την αντιπαράθεση ισχύος των μεν προς τους δε. Η συζήτηση για το που πάμε, τι κοινωνία θέλουμε εμφανίζεται ως σύγκρουση προσώπων ή υποχωρεί μπροστά σε παραπολιτική ειδησεογραφία. Η αποστασιοποίηση από την πολιτική αυτοτροφοδοτείται.

Η δημοκρατία δεν αρκεί να είναι συνταγματικά κεκτημένο σύστημα οργάνωσης της πολιτείας. Πρέπει διαρκώς να επαναδιαπιστώνεται ότι λειτουργεί στους θεσμούς της πολιτείας, ότι προάγει την κοινωνία, ότι συνθέτει τους πολίτες σ' ένα δημιουργικό και δυναμικό σύνολο. Σήμερα διαπιστώνονται εξελίξεις που απειλούν το ουσιαστικό της

περιεχόμενο. Πρέπει να ξαναδούμε τα θεσμικά υποσυστήματα της δημοκρατίας π.χ. Λειτουργία Βουλής, Λειτουργία Δικαιοσύνης, Λειτουργία Δημόσιας Διοίκησης, Ποινική Ευθύνη Υπουργών, Χρηματοδότηση Κομμάτων, Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, Προστασία προσωπικότητας πολιτών, Οργάνωση κομμάτων αποτελούν θέματα που απαιτούν επιτακτικά νέες προσεγγίσεις.

4. Πρέπει να επανοικοδομήσουμε το κράτος πρόνοιας σε νέες βάσεις.

Το σύστημα κοινωνικής προστασίας είναι δομημένο με βάση τις ανάγκες μιας οικονομίας σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης και μιας συνεκτικής, παραδοσιακής κοινωνίας.

Η κατάσταση τώρα είναι ριζικά διαφορετική: Τα κοινωνικά προβλήματα δύσκολα μπορούν να αντιμετωπισθούν μόνο από την οικογένεια. Νέα κοινωνικά προβλήματα που σχετίζονται με την ανεργία απαιτούν νέες μορφές προστασίας. Το δημογραφικό, η συνεχής και ραγδαία διόγκωση των αναγκών κοινωνικής προστασίας σε συνάρτηση με την σμίκρυνση των οικονομικών δυνατοτήτων κάλυψής τους.

Η συσσώρευση των προβλημάτων αυτών σε συνδυασμό με την αναποτελεσματικότητα ή την αδιαφορία του σημερινού κράτους πρόνοιας να τα επιλύσει μπορεί να οδηγήσει σε εκρηκτικές κοινωνικές καταστάσεις. Μια τέτοια κοινωνική έκρηξη μπορεί να θέσει σε αμφισβήτηση προόδους στον οικονομικό τομέα, να απειλήσει την κοινωνική συνοχή.

Η οικοδόμηση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού κράτους πρόνοιας αποτελεί για μας επιταγή που απορρέει από τις αξίες στις οποίες πιστεύουμε για την κοινωνικοοικονομική μας οργάνωση. Το κράτος πρόνοιας πρέπει να δίνει ουσιαστική βοήθεια όπου αυτή χρειάζεται και για όσο διάστημα αυτή είναι απαραίτητη. Πρέπει να υπάρξει ένα "πλέγμα κοινωνικής ασφάλειας", ένας μηχανισμός που να προλαμβάνει την περιθωριοποίηση και την κοινωνική απαξίωση ατόμων. Παράλληλα με τις νέες ανάγκες πρέπει να καλύπτονται και οι αυξημένες απαιτήσεις του ισχύοντος συστήματος για συντάξεις, παροχές υγείας και ανεργία. Στην κατάσταση που θα αντιμετωπίσουμε στις επόμενες δεκαετίες, το κράτος πρόνοιας θα πρέπει να είναι και αναπτυξιακό εργαλείο, μοχλός ανάπτυξης.

Για να οικοδομηθεί το νέο κοινωνικό κράτος χρειάζεται η αξιοποίηση όλων των κοινωνικών εφεδρειών, η προώθηση μιας ενεργού κοινωνίας, παράλληλα με τον αναπροσανατολισμό του ισχύοντος συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Χρειάζονται

ακόμη ηυξημένοι πόροι που εξαρτώνται από ρυθμούς βελτίωσης της οικονομίας μας από την αύξηση των δημόσιων εσόδων.

Η οικοδόμηση ενός νέου κοινωνικού κράτους είναι αδήριτη κοινωνική ανάγκη. Θεμελίωση αυτού του κράτους στην συναίνεση και την αλληλεγγύη είναι προτεραιότητα στην ημερήσια διάταξη των σοσιαλιστών.

5. Τέλος το κόμμα.

Κυρίαρχο φαινόμενο στο ΠΑ.ΣΟ.Κ ήταν και είναι ο συγκεντρωτισμός που οδηγεί σε υπερεξουσίες της κορυφής και στην ελαχιστοποίηση του ρόλου και της συμμετοχής των στελεχών. Αποτέλεσμα υπήρξε η εγκατάλειψη του κόμματος από πολλά στελέχη, η αδιαφορία των μελών και η υποβάθμιση της οργάνωσης σε ένα μηχανισμό κινητοποιήσεων. Όλα αυτά πρέπει να αλλάξουν.

Χρειάζονται άλλες αρχές από εκείνες του "δημοκρατικού συγκεντρωτισμού" που χαρακτηρίζουν σήμερα την οργάνωση του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Στην εισήγηση για την Οργανωτική Συνδιάσκεψη, ο Παρ. Αυγερινός και εγώ προτείνουμε, το ΠΑ.ΣΟ.Κ για να επιτύχει την μεταλλαγή του:

- να κατοχυρώσει τη δημοκρατία στην οργάνωσή του και την ανεμπόδιστη λειτουργία των οργάνων του σύμφωνα με τους κανόνες του καταστατικού,
- να προωθήσει την κινητικότητα των στελεχών και ιδεών, την αξιοκρατία, την ελαστικότητα μορφών οργάνωσης και δράσης,
- να επιδιώξει την συμμετοχή της πλειοψηφίας των πολιτών που ασπάζονται τις αρχές του στη δράση του με νέες μορφές διασύνδεσης με την κοινωνία,
- να συνδεθεί με τα κοινωνικά κινήματα και τους κοινωνικούς φορείς με τους οποίους έχει κοινές επιδιώξεις.

Διαφορετικά, το σοσιαλιστικό κόμμα αντί να είναι έκφραση του λαού και μέσο πραγματοποίησης των αιτημάτων του, θα είναι έκφραση μιας ολιγαρχίας επαγγελματιών της πολιτικής και μέσο νομής της εξουσίας.

Η προετοιμασία των εργασιών της Συνδιάσκεψης και η ίδια η

Συνδιάσκεψη πρέπει να διασφαλίσει τους πραγματικούς όρους της ενότητας του Κινήματος και την βιωσιμότητα των αποφάσεών της. Η σκέψη αυτή ας είναι μέλημα όλων μας τις εβδομάδες που μεσολαβούν μέχρι την Συνδιάσκεψη.